

Täysistunto

Tiistai 8.1.2019 klo 14.00—18.02

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kalastuslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 309/2018 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

14.45 **Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Nyt käsittelyssä on hallituksen esitys kahdesta tärkeästä muutoksesta kalastuslakiin. Kyse on kalakantojen salakalastukseen puuttumisesta ja Ylä-Lapin paikallisten kalastusmahdollisuuksien parantamisesta.

Menettämisseuraamusten tavoitteena on vahvistaa uhanalaisten ja taantuneiden kalalajien suojelua ja elpymistä. Kalastuslain rikkomiseen liittyvään rangaistusjärjestelmään lisätään näitä kalalajeja koskeva seuraamus. Tällöin laittoman pyynnin yhteydessä voidaan tuomita valtiolle menetettäväksi itse kalan lisäksi myös sen asetuksella määritetty arvo. Eli vaikkapa järvilohen salapyynnistä voi räpsähtää tuntuva sakko.

Yksi hallituksen kärkihankkeiden helmiä on vaelluskalojen elinolojen parantaminen. Joissain vesistöissä kalliit toimenpiteet ovat valuneet hukkaan röyhkeän ja toistuvan salakalastuksen takia. Toivon, että eduskunta lähettää tämän lakimuutoksen hyväksymällä selkeän viestin: tällaisen toiminnan on loputtava, ja siksi muutamme lakia.

Seuraamusmaksu koskisi uhanalaisia kalalajeja. Näitä ovat lohi, järvilohi, ankerias, nahkiainen, taimen, harjus, nieriä, jokirapu ja vaellussiika. Eli kalalajien arvoa määrittelee tällä hetkellä Luonnonvarakeskus, ja ne vahvistettaisiin asetuksella.

Haluan korostaa, että seuraamusmaksu ei vaikuta vesialueen omistajan omaisuuteen. Kun kyseessä on suojelun kohde, kuten alamittainen kala, jota omistajakaan ei voi hyödyntää, korvaus kuuluu valtiolle. Näin on seuraamusmaksun kanssa. Kun kyse on vesialueen omistajan kärsimästä muusta haitasta, korvaus kuuluu luonnollisesti omistajalle. Pidän tärkeänä myös sitä, että seuraamusmaksusta ei aiheudu kohtuuttomia tilanteita. Kyse on aina tahallisesta laittomasta kalastuksesta.

Puhemies! Toinen muutettava pykälä on pohjoisen ihmisille ja elämäntavoille tärkeä. Ylä-Lappia koskevan 10 §:n muutoksella mahdollistetaan Enontekiön, Inarin ja Utsjoen asukkaille kausilupa kotikunnan alueen valtion virtavesiin. Viehekalastuksen salliva lupa olisi omakustannehintainen ja alle 18-vuotiaille maksuton. Kalastuksen kestävyys varmis-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 137/2018 vp

tetaan lupaehdoilla, kuten saaliskiintiöillä. Osa luvista olisi jatkossakin varattu myönnettäväksi myös muualla asuville. Kalastusmatkailu on myös tärkeä elinkeino, totta kai, pohjoisen kunnissa. Tällä muutoksella parannetaan saamelaisten ja muun paikallisen väestön mahdollisuutta harjoittaa alueen perinteistä kalastuskulttuuria. Viimeisten kahden vuoden ajan tilanne on ollut kohtuuton, kun tuttuihin lähivesiin on pitänyt osata hankkia kilpailtu päivä lupa jo hyvissä ajoin keväällä. Uusi 10 § ottaa huomioon uuden kalastuslain painotaman kestävyys samalla, kun paikallisten kalastusmahdollisuudet palaavat lähemmäs aiempaa tilaa. [Maria Tolppanen pyytää vastauspuheenvuoroa]

Puhemies Paula Risikko: Nyt mennään ihan ensiksi joksikin aikaa puhujalistalle. — Edustaja Kulmala, olkaa hyvä. — Otetaan välillä debattia sitten.

14.48 Kari Kulmala sin: Arvoisa rouva puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kalastuslakia. Uskallusta muuttaa kaikkia niitä kohtia laissa, mitkä muutosta olisivat vaatineet, ei nyt ollut. Ehkä se olisi vaatinut enemmän lehmänkauppoja puolueiden välillä. Paljon jää siis työtä vielä seuraavallekin vaalikaudelle ja varmasti myös sitä seuraavalle.

Kalastusta koskevien säännösten rikkomiseen liittyvää seuraamusjärjestelmää kehitetään asettamalla kalastuslakiin uudenlainen menettämisseuraamus. Tiettyjen uhanalaisten ja taantuneiden kalalajien osalta tulisi eräiden kalastusrikosten ja -rikkomusten yhteydessä tuomita valtiolle menetettäväksi se arvo, joka rikoksen kohteena olevalla kalalla on lajinsa edustajana. Mielestäni tämä uudistus on hyvä, koska sillä tehostetaan uhanalaisten ja taantuneiden kalalajien suojelua ja elpymistä. Jo tässä vaiheessa haluan kiittää ministeri Lepää siitä, että tämä laki on tullut tänne lähetekeskusteluun.

Samanlainen järjestelmä on ollut käytössä jo pitkään muun muassa suurpetojen ja saimaannorpan osalta. Miksi siis uhanalaiset kalat olisivat eriarvoisessa asemassa? No, edellisten hallitusten aikana tämä on hyväksytty ja pidetty asiaa normaalina tilana. Nykyinen hallitus haluaa asiaan muutoksen, ja se on erittäin tervetullut muutos.

Tahto uhanalaisten ja taantuneiden arvokkaiden vaelluskalojen suojeluun on vahvistunut viimeisten vuosien aikana samalla, kun tietoisuus vaelluskalojemme heikosta tilasta on lisääntynyt. Seuraamukset uhanalaistenkin kalojen laittomasta kalastuksesta ovat kuitenkin olleet vähäisiä. Luvattomasta kalastuksesta on rangaistuksena normaalisti muutama päivä sakko ja kalastusvälineet on mahdollista takavarikoida, mutta pelkästään nämä toimet eivät näyttäisi vähentävän salakalastuksen määrää. Lienee myös päivänselvää, että luvaton kalastus ahvenen ja hauen tai nieriän ja saimaanlohen kohdalla tulee olla eri tavoin rangaistavaa.

Vaelluskalojen tilan parantaminen on näkynyt myös nykyisen hallitusohjelman tasolla. Kärkihankekaudella 2016—2018 maa- ja metsätalousministeriö kohdensi valtion tukea yhteensä noin 7,8 miljoonaa euroa eri aluetoimijoiden kanssa yhteistyössä toteutettuihin vaelluskalakantojen elvyttämishankkeisiin. Lisäksi valtio on kohdennanut pääosin vaelluskalakantojen luontaista lisääntymistä parantaviin kunnostushankkeisiin vajaat 800 000 euroa vuosittain, muun muassa Pielisjoelle Kuurnan kanavaan.

Koko maassa on hankkeen avulla saatu liikkeelle investointeja yli 20 miljoonan euron edestä vaelluskalojen hyväksi. Ne ovat muun muassa kalateitä, emokalojen ylisiirtoja kutualueille, mäti- ja poikastutuksia ja kutualueiden kunnostuksia. Pidänkin näitä rahoituksia erittäin tärkeinä, mikäli haluamme taata tuleville sukupolville, että hekin saavat nauttia vielä esimerkiksi saimaanlohesta ja järvitaimenesta muutenkin kuin valokuvissa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 137/2018 vp

Mediassa on kiitettävästi saanut huomiota muun muassa Pielisjoella havaittu mittava salakalastus, jossa henkilöitä on tavattu kalastamassa laittomasti Saimaan järviolohia Kuurnan voimalaitoksen alapuolelta. Olen itsekin useasti juossut rantaryteikössä näiden urhoolisten perässä ja voin todeta, että vuodesta toiseen he ovat samoja henkilöitä. Heihin eivät pienet rangaistukset vaikuta. Salakalastuskulttuuri on ollut toisaalta alueella yleisesti hyväksyttyä, ja toisaalta se johtuu siitä, että kiinnijäämisriski on ollut vähäistä, koska kalastuksen valvontaresurssit ovat olleet rajallisia. Kalastuksen valvontaresursseihin on viime vuodesta lähtien tullut lisäystä, ja uskon ja toivon, että tältä osin asia on kunnossa. Tarvitsemme kuitenkin uhanalaisille kaloille esityksen mukaisen arvon, joka osaltaan ennalta estää laitonta kalastusta.

Nykyisen seuraamusjärjestelmän tehoa heikentää myös se, että liian suuri osa kalastusrikos- ja kalastusrikkomusepäilyistä ei saa riittävää ymmärrystä esitutkinnassa eivätkä ne etene tuomioistuimien käsiteltäviksi useimmiten vähäisyysperusteen nojalla tehtyjen tutkinnan lopettamispäätösten ja syyttämättäjättämispäätösten vuoksi. Ehkä asia olisi toinen, mikäli kohteena olisi saimaannorppa eikä vain uhanalainen kala.

Joka tapauksessa nykyinen seuraamusjärjestelmä on koettu uhanalaisten vaelluskalojen salakalastukselta suojelemisen osalta hampaattomaksi. Nyt tähän on lisänä tulossa kalojen arvon määrittäminen, ja pidän hallituksen esitystä tältä osin erittäin merkittävänä. Onhan se tietysti myös toimenpidealoitteeni 20/2017 mukainen.

Puhemies Paula Risikko: Otetaan nyt vaikka tähän debatti, niin moni kerkeää ministerin aikana käyttää puheenvuoron. Edustaja Tolppanen aloittaa, ja siitä sitten lähdetään. Pyydän varaamaan vastauspuheenvuoroja tässä vaiheessa.

14.53 Maria Tolppanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt haluaisin kysyä ministeriltä: Oletteko todellakin sitä mieltä, että kun puututaan tähän salakalastukseen, niin silloin ollaan uhanalaiset vaelluskalat hoidettu? Miksi te ette halua puuttua Puolan salakalastukseen? Miksi te ette halua puuttua esimerkiksi Merenkurkun hylkeiden tekemään ryöstökalastukseen ja kokonaisen kalastuselinkeinon tappamiseen? Miksi ei tehdä mitään niille, mitkä todellisuudessa aiheuttavat niitä suurimpia ongelmia meidän uhanalaisille kalakannoille? Sääntö-Suomi kyllä säätelee ihmiselle erilaisia säännöksiä, jos hän itsellensä kalastaa ruokaa, kun ei sitä kuitenkaan teollisuuteen voi salakalastuksesta viedä. Mutta miksi näihin asioihin, mitkä ihan todellisesti, ihan oikeasti vaikuttavat, ei puututa? Miksi hylkeitten ampumista ei hoideta kunnolla? No, toki tiedän, että jos luonnonolosuhteet ovat väärät, niin silloin ne ovat väärät, mutta eikö pitäisi olla pyynnille kuitenkin mahdollisuus aina silloin kun on jää? Sen lisäksi Suomeen pitäisi kyllä saada mahdollisuus käyttää myöskin hylje hyödyksi — sekä liha että karva että nahka, kaikki — koska se on ihan käypää tavaraa.

14.55 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On hienoa, että salakalastuksesta annetaan kovempia rangaistuksia. Se on ainut tie ja se on myös maailmalla hyväksi koettu.

Toinen juttu, joka on kyllä hieman ongelmallinen, arvoisa ministeri, on tämä Ylä-Lapin kalastusoikeus. Tällä lailla mennään nytten valtiosopimuksen sisälle, ja jos oma tulkintani on oikea, Suomen ja Norjan välinen valtiosopimus on prioriteetti ja kalastuslaki on sille alisteinen. Me olemme valtiosopimuksen kautta ankaran ympäristövastuun alaisia, mitä tu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 137/2018 vp

lee Tenon kalastukseen ja sen sivuvesien kalastukseen. Jos me nyt avaamme, ikään kuin yhtäkkiä laajennamme kalastusoikeuksia, niin ymmärrän, mitä sillä haetaan, ja se on aivan hyvä asia, mutta se johtaa kyllä siihen, että nyt meidän pitäisi katsoa tätä valtiosopimusta, antaako se myöten.

Toinen juttu, mihin tämä tulee johtamaan, on vähän vakavampi kysymys: Nyt mennään omaisuuden ytimeen. Tilanne johtaa siihen, että paikalliset ihmiset saavat kalastaa ja omistaja katsoo vieressä, eli omistaja, joka omistaa kalastusoikeuden. Aika erikoista, ja on todella hyvä, että tämä lähetetään perustuslakivaliokuntaan, sillä tämä ei ole niin yksinkertainen juttu kuin miltä se äkkiä näyttää.

14.56 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy todeta, että erittäin mielihyvin otan tämän hallituksen esityksen vastaan täällä eduskunnassa. Molemmat esitykset, joita tässä kalastuslakiin esitetään, ovat erinomaisia.

Kun kuuntelin tuota edustaja Tolppasen puheenvuoroa, jossa hän esitti aika tiukkoja kysymyksiä ministerille, tuli mieleeni, että ehkä ne kysymykset eivät tee oikeutta nyt ministerille, kun tiedämme, minkälaista linjaa hän on ajanut kalastuspolitiikassa Euroopan unionin piirissä, jossa on nimenomaan pyritty puuttumaan siihen puolalaisten salakalastukseen ja huolehtimaan myös siitä, että Itämeren lohikanta pysyy elävänä, niin että lohet pääsevät nousemaan myös meidän lohijokiin, Simojokeen ja Tornionjokeen ja niin edelleen.

Toisin kuin edustaja Eestilä, itse en näe kyllä ongelmaa Suomen ja Norjan välisen Tenojoen kalastussopimuksen kanssa tässä paikallisille annettavassa oikeudessa. Tämähän ei koske suoraan Tenojokea. Minusta tämä on paremminkin perustuslain näkökulmasta alkuperäiskansan oikeuksiin liittyvä esitys ja parantaa selvästi, tai voisi sanoa palauttaa, niitä oikeuksia, jotka kalastuslain muutoksessa heikkenivät [Puhemies koputtaa] nimenomaan saamelaisten oikeuksien näkökulmasta, ja tässäkin mielessä tämä on erinomainen esitys.

14.57 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Viljele ja varjele on jo muinoin annettu meille hyväksi ohjeeksi. Toisin sanoen: elä ja toimi tasapainossa ympäristön ja luonnon kanssa. Ja näin meillä Suomessakin, kun meillä on ainutkertainen luonto, niin ilma, metsät kuin vedet, luonnon monimuotoisuudesta tulee huolehtia ja myös vesistöjen puhtaudesta, kalojen elinympäristöstä, tulee huolehtia hyvin.

Kalakannasta, uhanalaisten kalojen suojelusta meidän on todella huolehdittava paremmin, niin kuin tässä on tullut jo monessa puheenvuorossa esiin. Ja puuttuminen sellaiseen massiiviseen salakalastukseen on ilman muuta toimenpide, mitä on odotettu.

Ajattelen itse kyllä, että esitykset ja muutokset, mitä nyt tehdään kalastuslakiin, ovat hyviä, mutta peräänkuulutan kyllä myös sitä, että valiokunnassa näitä yksityiskohtia vielä tarkastellaan ja katsotaan eri toimijoiden näkökulmasta vielä tarkemmin ja tarvittaessa nostetaan vielä puutteita esiin.

14.59 Ville Skinnari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kalastus, jos mikä, on tunteita herättävä asia, ja siinä mielessä on tietysti hyvä, että aina kun jotain tehdään, niin tehdään huolella. Ja tietysti siinä mielessä ainakin minulle tuli ehkä yllätyksenä koko tämän lain avaaminen näin vaalienkin alla, koska kuitenkin kesti yhden seitsemän vuotta, kun näitä asioita silloin huolella pohdittiin.

Siinä mielessä olisinkin ministerille todennut, että olette hyvin tietoinen siitä, että ainakin kalastuslain 10 § ja sitten 119 § ovat aiheuttaneet paljon keskustelua, ja 10 § siinä mie-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 137/2018 vp

lessä, että kausilupien käyttöönotto ei saa johtaa siihen tilanteeseen, jossa kalastuskohteet varataan pelkästään Ylä-Lapin paikkakuntalaisten käyttöön. Ja mitä tulee 119 §:ään, niin vaikka edustaja Lohi täällä aina yleensä puhuukin hyvin, ottaisin kuhan esille, eli kuhan aseman, koska kuha, jos mikä, on arvokala ja sitä myös usein väärin sitten ryöstökalasteetaan. Eli 119 §:ään pitäisi saada myös kuha mukaan. [Ilkka Kanerva: Kuhan sanot!]

15.00 Eeva-Maria Maijala kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia ministerille erittäin paljon, että tämä kalastuslakiasia saatiin eteenpäin. Lausuntokierroksellahan oli esitys, jossa oli 27 pykälää, joitten kohdalta lakia tulisi kehittää, koska kyse oli niin isosta lakimuutoskokonaisuudesta. Tässä hyvää oli se, että nyt kaksi tärkeintä asiaa saatiin eteenpäin, eli kalastuslain 10 § ja sitten menettämisseuraamusasia.

Vielä tästä 10 §:stä nyt sitten. Tämä on todella tärkeä ja merkittävä asia Suomen saamelaisalueella. Eli kyse on Euroopan ainoasta alkuperäiskansasta. Nyt meitä on pitkän aikaa eduskunnassa syytetty siitä, että me emme ole huomioineet saamelaisten asioita oikealla tavalla. Nyt on onneksi saatu semmoinen esitys eteenpäin, että saamelaisten oikeudet tullaan ottamaan huomioon siinä. Eli se ei ole mikä tahansa asia, että meillä on merkittävä tärkeä alkuperäiskansa ja heillä on joitain kulttuuriin liittyviä asioita ja ihan perustuslaillisia oikeuksia, ja tässä me pystymme nyt pikkuisen tätä asiaa turvaamaan. — Kiitoksia.

15.01 Silvia Modig vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuten edustaja Skinnari, minäkin olin hieman yllättynyt, että kalastuslaki päätettiin avata. Mutta se viesti, mitä tällä esityksellä halutaan antaa, on mielestäni hyvä. Me emme hyväksy salakalastusta ja me haluamme kalakantojemme olevan kestävällä tasolla. Se on erittäin hyvä ja tärkeä viesti. Ja valiokunta perehtyy näihin yksityiskohtiin varmasti tarkasti sitten jatkotyössä.

Jos me haluamme, että meidän kalakantamme ovat kestävällä tasolla, se vaatii meiltä monenlaisia toimenpiteitä. Se vaatii sitä, että me EU:n kalakiintiöistä päätettäessä pidämme voimakkaasti esillä tunnistettua salakalastusta, jota EU:n yhteisillä vesialueilla tapahtuu ja joka tekee niistä kalakiintiöistä hieman toimimattoman keinon tarkkailla kalakantojen kestävyyttä, kun ei tarkasti tiedetä, mitä määriä mitäkin kaloja nostetaan. Sen lisäksi meidän on jatkettava työtä sen eteen, että vaellusesteitä poistetaan joista ja puroista. Sen työn tulisi olla määrätietoisempaa kuin tähän asti. On keinoja, jotka ovat aika helppoja: siltarumpuja pitää osata asentaa oikein, väärin asennettuja voidaan korjata. Mutta sitten on vaikeampia päätöksiä. Itse näen, että esimerkiksi pienen tuoton vesivoimaloihin on voitava puuttua ja ne on voitava purkaa pois. Padot ja vesivoimalat muutenkin ovat iso kysymys vaelluskaloille. Mutta jos me haluamme, että ne ovat kestävällä tasolla, niin näihin toimenpiteisiin pitää ryhtyä.

Olisin kysynyt ministeriltä: Mikä on näkemyksenne: mikä olisi teidän mielestänne seuraava askel ja mitä me voisimme tehdä enemmän tällä hetkellä vaellusesteiden poistamiseksi? Ja toisekseen, [Puhemies koputtaa] mikä tämä arvo salakalastetulle kalalle tulee sitten niin kuin suurin piirtein olemaan? [Puhemies koputtaa] Itseisarvoiselle olennolle on vaikea määrittää hintaa.

15.02 Hanna Halmeenpää vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä hallitus on tehnyt aivan oikeansuuntaisen linjauksen ja esittää muutoksia kalastuslaissa juuri niihin kahteen pykälään, joissa muutostarvetta on aivan toden totta havaittakin. Kalastusoikeuden sääntelyllä Ylä-Lapissa ja sen historialla on pitkät jäljet alkaen lapinkylän

Pöytäkirjan asiakohta PTK 137/2018 vp

kalastusoikeuksista, ja tämä lakiesitys mielestäni vie nyt oikeustilaa parempaan suuntaan ja oikeaan suuntaan.

Hyvää on myös se, että alle 18-vuotiaille paikkakuntalaisille kalastusluvasta ei säädetä perittäväksi maksua lainkaan. Se edistää kalastusharrastusta lasten ja nuorten parissa, ja en myöskään voi pitää sitä minkäänlaisena uhkana kalakannoille.

Kysyisin kuitenkin sitten 119 §:n menettämisseuraamuksesta täällä jo esiin nousseen kuhan osalta, [Puhemies koputtaa] että kun kuhallekin on kuitenkin määrätty selvä alamitta, voitaisiinko harkita sitä, että tämän erityissääntelyn piiriin lisättäisiin myös kuha.

15.04 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On aivan erinomaista, että tämä lakimuutos saatiin aikaiseksi, ja uskoakseni tässä asiassa on käyty paljon keskustelua niin tämän talon sisällä kuin tuolla julkisuudessa siitä, mikä olisi oikea muoto. Tärkeää on kuitenkin, että Ylä-Lapissa paikallisten ihmisten oikeudet turvataan. Se on hieno asia, ja nimenomaan niin, että heillehän paikallisina ihmisinä mielestäni kuuluu sen alueen seutukunnan luonnonvarojen hallintaoikeus. Se on tässä laissa nyt hyvin turvattu mielestäni. Ja olen ollut kuulevinani, että myös Lapista tulleet kansanedustajat ovat tästä asiasta olleet varsin yksimielisiä, mikä sinänsä on erittäin hyvä asia.

Toinen asia on tämä menetyssurmaus. Vaelluskalojen salakalastusta on ikävä kyllä ollut hämmästyttävän paljon, ja nyt, kun tämä lakimuutos tulee voimaan, saadaan vähän kovempia välineitä puuttua tähän toimintaan. Vaelluskalojen kantojen elvyttäminen tulevina vuosina on yksi Suomen suurimpia velvollisuuksia. Muun muassa tiedän, että kotimaakunnassani Kuurnan voimalaitoksen lähellä tehdään paljon töitä sen eteen, että vaelluskalakannat elpyisivät, ja nyt sitten jos salakalastuksella torjutaan tämä hyvä pyrkimys, niin kyllä tässä asiassa on ministeri aivan oikeassa. Nyt pitää puuttua asiaan vahvalla kädellä.

15.05 Johanna Ojala-Niemelä sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puheenjohtaja! Haluan myös osaltani kiittää ministeriä tästä esityksestä, että se on täällä, näin lappilaisena kansanedustajana. Tämän esityksen kautta Ylä-Lapin asukkaat saavat takaisin kausiluvan virtavesiin.

Vuoden 2016 kalastuslain uudistuksessa keskeinen tavoite oli uhanalaisten kalakantojen suojelu ja kestävä kalastuksen järjestäminen. Muun muassa rokastus kiellettiin, verkkomääriä rajoitettiin ja saaliin myyntioikeutta rajattiin ammattikalastajien osalta. Siinä ilmeisesti pieni lapsus kävi silloin Ylä-Lapin oikeuksien osalta, ja tämä päätös oikeastaan tuli Metsähallituksellekin vähän yllätyksenä. Keväällä 2016 lupamyymä ei tiennyt, saavatko paikalliset kalastaa virtavesissä kuten ennen vai pitikö heidän hankkia luvat samalla tavalla kuin turistien. Ylä-Lapissa lakimuutos herätti luonnollista, aiheellista tyrmistystä, kun paikalliset laitettiin turistien kanssa samalle lupaostosluukulle onneaan koettelemaan. Näen kyllä tältä osin, että tässä tämä vääryys korjataan, ja siitä iso kiitos ministerille.

15.06 Ilkka Kanerva kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En niinkään tohdi ottaa kantaa oikeudenmukaisuuteen Ylä-Lapin kalastusoikeutta koskevassa kiistassa — se on pitkä tarina, siinä on ollut monia vaiheita — mutta saatan uskoa siihen ministerin vilpittömään pyrkimykseen, että tällä haetaan hänen puheenvuorossaan esittämiä perusteltuja näkökantoja tavoitteen toteuttamiseksi. Hyvä niin. Mutta minä teen kyllä luokkaliittoa nyt edustaja Tolppasen kanssa ja kysyn, onko ministerin mahdollista näitä hänen omassa puheenvuorossaan tuomia, peräti vakavia kalastuksen elinkeinolliseen harjoittamiseen liit-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 137/2018 vp

tyviä haittatekijöitä kommentoida tässä yhteydessä, sillä niin merimetsot kuin hylkeetkin muodostavat peräti vakavan ongelman, ja siihen puuttuminen on kyllä kieltämättä ollut vähän kuin veden kirnuamista hallituksen puolella.

Puhemies Paula Risikko: Otetaan kaksi vastauspuheenvuoroa, sen jälkeen puhujalistalle.

15.07 Maria Tolppanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totta kai myös-kin olen sitä mieltä, että on hyvä tämä Ylä-Lapin asia. Tietenkin ihmettelen sitä, miksi sama ei voisi koskea myöskin Teno- ja Näätämöjoen vesistöjä taikka Tuulomajoen ja Paatsjoen vesistöjen lohen ja taimenen nousualueita, mutta siihen tuskin kannattaa mennä.

Todellakin ennen muuta hylkeet aiheuttavat ongelmia. Kuten ministeri varmasti ihan hyvin tietää, niin muun muassa Merenkurkun kalastus on lähestulkoon kuollut sen takia, että puolikkaita lohia ei voi käyttää hyödyksi. Sieltä nousee tämän kokoisia vonkaleita, [Puhuja näyttää käsillään noin metrin mittaa] joissa keskellä on 20 sentin aukko, kun siitä on haukattu pala. Jotakin tälle asialle täytyy voida tehdä. Ihminen käy kuussa, mutta me emme saa yhtä hyljeongelmaa hoidettua kalastuksen osalta. Toivoisin todella, että ministeri puuttuisi tähän asiaan ja kertoisi nyt niistä toimista, mitkä tällä hetkellä ovat menossa.

15.08 Ville Skinnari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jatkan vielä itse lakiesityksestä, mutta palaan ensin tähän kokonaisuuteen siinä mielessä, arvoisa ministeri, että kyllä itse olisin halunnut, että tässä olisi nyt kunnolla kuitenkin käsitelty ne valtakunnalliset strategiat, tehty ne rauhassa, katsottu kalavarojen hoitosuunnitelmat ja kuultu kaikkia asiantuntijaosapuolia. Tästä tilanteesta tulee nyt, anteeksi vain, vähän hätäilyn makua, kun tätä näin kiireellä tehdään.

Sitten palaan vielä tähän 10 §:ään siinä mielessä, että kyllä minä ainakin haluan puolustaa myös kalastusmatkailuyrittäjiä, heidän elinkeinojaan, ja myös sitä, että muillakin kuin paikallisilla on mahdollisuus vierailla siellä ja kalastaa. Kyllä se on siinä mielessä asia, jota meidän pitää uskaltaa puolustaa. Me kaikki muistamme, mitä kaksi kesää sitten tapahtui esimerkiksi Tenolla, kun moni yrittäjä soitti ja sanoi, että heillä elinkeino loppuu ja konkurssi on edessä. Tästä on kysymys, arvoisa ministeri.

Puhemies Paula Risikko: Täällä näyttää olevan debattitarvetta, ja vielä jonkin aikaa kun ministeri on paikalla, otetaan nämä debattipuheenvuorot ja sitten ministerin vastaukset, ja sitten mennään seuraavaan asiakohtaan. Eli puhujalista jää sitten iltaan. — Edustajat Maijala, Kalmari, Lohi, Myllykoski. — Nämä ovat siis viimeiset debattipuheenvuorot tässä vaiheessa.

15.10 Eeva-Maria Maijala kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihmettelen edustaja Skinnarin puheenvuoroa. Hän on Suomen Vapaa-ajankalastajien puheenjohtaja ja hän sanoi, että tämän lain valmistelu ja esille tuominen on yllätys. Miten se voi olla yllätys, koska tästähän on keskusteltu koko tämän vaalikauden ajan joka puolella kala-asioista keskusteltaessa ja tuotu esille, mitä kaikkia asioita pitäisi tehdä, että saadaan kehitettyä tätä lakia eteenpäin.

Nyt sitten yksi olennainen asia, mikä jäi tässä vaiheessa pois tästä laista, ovat nämä kalastonhoitomaksuasiat ja raha, millä tätä koko asiaa pyöritetään. Elikkä mehän tarvitsem-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 137/2018 vp

me varoja siihen, että saadaan neuvontaa, alueitten hoitoa ja valvontaa, ja nämä kaikki raha-asiat ovat nyt jääneet rempalleen.

Nyt sitten tilanne on se, että tämän vuoden alusta on pitänyt alkaa tekemään töitä kalatalousalueitten rakentamiseksi, ja ainakin sen takia tämä lakimuutosasia olisi jo aikaisemmin pitänyt tehdä, että me voimme rahoittaa jollakin tavalla ja saamme hoidettua nämä kalatalousalueittenkin perustamiset jatkossa.

15.11 Anne Kalmari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Menettämisseuraamuksen sekä kalojen arvon määrittäminen on erittäin tärkeää uhanalaisten ja taantuviin kalalajien kannalta, ja on hienoa, että se hallitusohjelman kirjaus, jossa vaadittiin huolehtimaan suomalaisen elämänmuotoon liittyvien metsästyksen ja kalastuksen mahdollisuuksista, toteutuu tässä nyt myös Ylä-Lapin osalta.

Nämä ovat asioita, joissa täytyy ottaa toki huomioon omistajuus ja täytyy ottaa huomioon matkailuasiat, ja luulen, että tämä kokonaisuus on nyt hyvin tasapainoinen, ja käymme sen rauhassa sitten valiokunnassa vielä läpi.

15.12 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta täällä on aivan oikein nostettu esille myös huoli kalastusmatkailuelinkeinosta ja sen kehittymisestä. Se ei suoranaisesti nyt tähän hallituksen esitykseen sinänsä liity, mutta jos siitä jotain sanoo, niin minusta siinä tärkeintä on kuitenkin kaksi tekijää:

Yksi on se, että meidän on pakko tunnustaa, että tämä Suomen ja Norjan välinen Tenojoen kalastusta koskeva sopimus ei ole paras mahdollinen meidän kannaltamme ja sen täytäntöönpanossa vielä pitäisi pyrkiä tekemään toimenpiteitä, jotta me pystyisimme paremmin turvaamaan sen, että matkailuyritykset pystyvät myymään lupia, ja varmistamaan sen, että sinne pääsevät sitten esimerkiksi yritysporukat kalastamaan niin, että he voivat varmistaa sinne tullessaan, että kaikki voivat sinne joelle mennä.

Toinen on sitten paljon laajempi kysymys, meidän kalastuspolitiikka laajemmin. Meidän pitää varmistaa, että lohi ja muut vaelluskalat pääsevät nousemaan jokiin, niin että me turvaamme lohien poikastuotannon kaikissa olosuhteissa. Tämä pitkällä tähtäimellä turvaa myös merikalastuksen ja kalakantojen suojelun.

15.13 Jari Myllykoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On hyvä, että keskustellaan asioista, ja pitää vaelluskalojen osalta erottaa kaksi eri asiaa: puhumme Teno-sopimuksesta, joka on valtiosopimus, ja sitten me puhumme vaelluskalojen muutoin olevista kalakannoista. Edustaja Lohi jo nimensä perusteella tuntee nämä asiat erittäin hyvin. Nimenomaan pitää nähdä se eroavaisuus siinä, mitä on valtiosopimusten mukainen päätöksenteko ja miten me itse voimme kansallisessa lainsäädännössä tehdä sen, että Perämerellä ja meillä tuolla Satakunnassa Merikarviallakin pystytään lohta pyytämään kaupalliseen tarkoitukseen.

Tärkeää on, että me voimme nähdä sen, että täällä salissa on erilaisia näkemyksiä, joita pitää yhteensovittaa. Meillä on täällä voimakkaita puheita vapaa-ajankalastajien osalta ja sitten kaupallisen puolen edustajien kesken. Meidän tärkein tavoitteemme on se, että me pystymme vaelluskalojen elinvoimaisuuden turvaamaan ja nämä kaksi eri näkökantaa yhdistämään tässä salissa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 137/2018 vp

15.14 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä: Arvoisa puhemies! Kiitoksia hyvistä kommentteista ja kysymyksistä.

Aloitetaan seuraamusjärjestelmästä ja salakalastuksesta. Tästä laista, kun se lausunnolla oli, tuli runsaasti lausuntoja. Kaikki kannattivat salakalastuksen kitkemistä. Se on yksiselitteisen selkeä, ja siitä ei ollut kahta sanaa. En enää avaa sitä enempää, tässä on hyvin tullut sitä esille, muuta kuin sen verran, että kuha, joka tuli täällä ainakin edustaja Skinnarin puheenvuorossa esille, ei ole uhanalainen kala, mutta sen kalastuspainetta on syytä tarkkailla, niin kuin sitä tehdään. Muun muassa Saaristomerellä sen alamittaa on nostettu juuri sen takia, että kanta pystyisi nopeammin elpymään, jotta sitten jatkossa olisi, mitä kalastaa. [Ilkka Kanerva: Se oli järkevää!] Se on nyt tehty asia, ja tämäntyypisiä toimenpiteitä kuhan asian osalta tehdään, mutta se ei kuulu listaan näistä uhanalaisista.

Sitten uhanalaisten kalojen arvojen määrittely. Täällä kysyttiin, edustajat Modig ja Halmeenpää, siitä. Se on Luken tehtävä määrittellä ne arvot, mutta veikkailen niin, että puhutaan joka tapauksessa joidenkin kalojen osalta nelinumeroisista luvuista, ja silloin se on kyllä tuntuva. Ja on aivan varma, että sillä on merkitystä myöskin, kun pohditaan, lähteekö salaa kalastamaan, mikä on tuomittavaa.

No, sitten tästä muusta valvonnasta, mikä liittyy Puolaan. Nyt on saatu ensimmäistä kertaa kautta historian yhteinen eurooppalainen sopimus, sekä komission että jäsenmaiden kanssa, syntymään nykyistä paljon kattavammasta valvonnasta, ja sopimus astui voimaan tämän vuoden alusta. Siihen ovat kaikki jäsenmaat yhtyneet, ja se on nyt laitettu toimeen. Kaikki tiedämme sen, että Puola on tässä ollut tikun nokassa. Myöskin muita toimenpiteitä siellä on tehty, myös se, että komissiolla on nyt valta siihen, että jos todetaan salakalastusta ja kiintiöiden ylittämistä, sanktiot ovat tuntuvia ja pahimmillaan — tai parhaimmillaan, miten päin vain — jopa sellaisia, että kielletään kalastus kokonaisuudessaan. Eli nyt on ihan oikeanlaiset otteet siellä, ja uskon, että tämä tulee merkittävästi vaikuttamaan sekä väärin raportoituun saaliiseen että myöskin salakalastukseen, kumpaanakin.

Hylkeet, merimetsot ovat iso ongelma. Suomi ja Ruotsi olivat ainoita valtioita EU:ssa, jotka vastustivat tätä ehdotonta hyljetuotteiden kauppakieltoa, joka nyt on meillä voimassa. Tämä tiesi sitä, että hylkeenpyyntiin ei enää lähdetä, koska se hylje on ongelmajätettä. Jos et sitä itse jaksa syödä, niin et saa sillä kauppaa käydä, ja tämä on tuonut ehdottoman ongelman. Meille hyljekiintiötä on vaikka kuinka paljon. Vain murto-osa tulee pyydettyä siitä kiintiön määrästä, ja tämä asia on ongelmallinen. Tähän ollaan nyt löytämässä ratkaisuja, ja niitä tullaan kevään aikana toivon mukaan esittelemään, muutamia asioita ainakin, joilla tätä asiaa tai ongelmaa saadaan ratkaistua.

Merimetsot ovat tuolla ympäristöministeriön puolella, ja sama asia siellä. Kanta on kasvanut erittäin voimakkaasti, ja meidän täytyy kyllä kriittisesti arvioida sen uhanalaisuusmääritelmää, onko se nykyisin kohdallaan. Mielestäni tässä on vakavan arvioinnin paikka ehdottomasti. [Puhemies koputtaa]

Sitten — puhemies, jos vielä sallitte — ihan lyhyesti: Tämä kalastuslain 10 § ei koske Tenojokea vaan sivujokia, niin kuin täällä jo edustaja Lohi ainakin sanoi. Tuo valtiosopimus Norjan kanssa ei kaikilta osin tietenkään ollut sellainen, mitä me haimme, mutta sillä nyt mennään. Mutta totta kai me noudatamme sitä ja käymme neuvotteluja koko ajan Norjan kanssa ja otamme vahvasti huomioon sen matkailuyrittäjien osion Tenon alueella, ja siihen haetaan parannusta, mutta tämä 10 § ei ole se paikka, jossa sitä haetaan.

Sitten viimeinen kommentti vaelluskalareitistöjen purkamisesta: täysin samaa mieltä. Niitä on tehty ja niitä tehdään. Muun muassa tämä mainittu siltarumpujen oikea korkeus on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 137/2018 vp

yksi sellainen käytännön toimenpide, joka ei maksa mitään. Se on vain kysymys työmenetelmistä. Sinne on uudet ohjeet nyt annettu, ne ovat ihan uunituoreet ohjeet. Samoin me olemme käyneet eri vesivoimayhtiöiden, sekä pienten että isojen, kanssa jatkuvaa keskustelua siitä, miten me voimme vaelluskalojen reittejä turvata. Viimeinen huomio on se, että 7,8 miljoonaa laitettiin valtion rahaa ja sillä saatiin vivutettua yli 20 miljoonan euron rahavarat, joilla vaelluskalojen reittien avaamista on tällä vaalikaudella tehty, [Puhemies ko-puttaa] ja se on merkittävin koskaan yhdellä vaalikaudella laitettu summa tähän asiaan.

Puhemies Paula Risikko: Keskustelu ja asian käsittely tässä vaiheessa keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Keskustelu keskeytettiin kello 15.19.

Keskustelua jatkettiin kello 17.23.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 3 käsittelyä.

17.23 Eeva-Maria Maijala kesk: Arvoisa puhemies! Kalastuslainsäädäntöön tuli suuri muutos 1.1.2016, ja maailmaahan ei ole enenkään yhdellä kertaa valmiiksi saatu. Sen jälkeen, kun tämä laki tuli voimaan, on huomattu useita asioita, miten tätä lakia tulisi sitten kehittää eteenpäin, että se vastaisi paremmin tämän hetken tarvetta.

Viime kesänä oli lausuntoluonnos asiasta, ja siinä oli 27 pykälää. Mutta aika loppui. Tällä hallituskaudella me olemme kokonaisuudessaan saaneet tässä eduskunnassa todella paljon aikaiseksi. Nyt on tehty töitä oikein tosissaan. Ministeriön virkamiehetkin ovat joutuneet tekemään töitä paljon enemmän kuin aikoihin. Nyt sitten kävi tämän kalastuslain osalta niin, että siinä kerta kaikkiaan loppuivat aika ja rahkeet ja resurssit tämän asian hoitamiseksi todella hyvin. Sen takia nyt sitten siitä laista on tehty ja hoidettu vain kaksi tärkeintä pykälää. Kiitos todellakin siitä, että nämä kaksi tärkeintä saatiin eteenpäin.

Nämä kaksi tärkeintä ovat todellakin ensinnäkin tämä menettämisseuraamusasia ja sitten tämä kolmen pohjoisimman kunnan valtion virtavesillä kalastamisasia eli 10 §. Meillä Lapissa tämä asia on ollut tosiaan paljon esillä, ja nyt sitten on hyvä, että se saatiin vietyä eteenpäin. Erityisen tärkeähän tämä on sen takia, että kyse on saamelaisten kotiseutalueesta. Saamelaisten kotiseutalueella on tärkeää se, että paikalliset voivat harjoittaa sitä kulttuuria, mikä on sille alueelle tärkeää.

Nyt sitten kuitenkin tähän lakiin tulee semmoinen kohta, että Metsähallitukselle tulisi mahdollisuus laatia tarpeelliseksi katsomiaan kalastusrajoituksia. Tällä byrokratialla ei saa kuitenkaan kaataa tätä hyvää esitystä, mikä tämä on. Elikkä pitäisi antaa ihmisille semmoinen mahdollisimman maalaisjärkinen mahdollisuus kalastaa siellä omilla vesialueilla, virtavesillä, taimenia ja lohia, ihan niin kuin aikaisemminkin on ollut.

Ongelmana on kuitenkin se, että aikaisempi mahdollisuus kalastaa, mikä oli tosiaan ennen tämän uuden lain voimaantuloa, oli myöskin Savukosken ja Sodankylän kuntien pohjoisosissa Lutto- ja Suomujoen latvavesillä. Nyt sitten Sodankylän puoli jää tästä koko-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 137/2018 vp

naan pois. Sen olisi pitänyt olla siinä matkassa, mutta ehkä tätä asiaa jatkossa vielä viedään sitten eteenpäin ja voidaan huomioida myöskin Sodankylän ja Savukosken pohjoisosien asiat. Tosiaan saamelaiskulttuurille tämä on tärkeä asia muutenkin.

Tenon sopimus oli traaginen matkailulle, mutta nyt sitten tämä kalastuslain 10 § oli taas henkinen isku paikallisille todella pahasti. Tämä 10 § nyt on kyllä keskusteluttanut erittäin paljon, ja se on myöskin saamelaisia keskusteluttanut siinä mielessä, että saamelaiset, jotka ovat siltä alueelta kotoisin, eivät kuitenkaan saa siellä tämän uuden lakiesityksen mukaan kalastaa, koska he eivät ole sillä alueella kirjoilla olevia henkilöitä.

Sitten tämä kalastuslaki. Niin kuin aikaisemmin kerroin, monta muutakin asiaa olisi pitänyt siinä olla esillä, mutta kun aika loppui, niitä ei saatu hoidettua. Yksi isoimmista asioista on erityisesti Kalatalouden Keskusliitonkin esille tuoma asia, kalastonhoitomaksukertymä. Uutta lakia kun tehtiin, niin se laskettiin sillä tavalla, että kaikki yli 18-vuotiaat lunastavat kalastonhoitomaksun ja sillä tavalla saadaan kertymään riittävä maksukertymä. Tilanne oli kuitenkin se, että loppuvaiheessa päätettiin, että se koskettaakin vain 18—65-vuotiaita, ja tämän takia sitten rahaa ei saatu kerrytettyä ollenkaan niin paljon kuin on tarve. Tämän vuoden alusta on alettu kuitenkin tekemään töitä kalatalousalueen kanssa ynnä muuten, eliikkä todella paljon on asioita, mitä pitäisi tehdä.

Suomessa on kaksi suurta kalatalousjärjestöä: On Kalatalouden Keskusliitto, jonka puheenjohtajana minä toimin. Lisäksi on Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö. Nämä kaksi isointa liittoa ovat tärkeimmät ja merkittävimmät määrärahojen jakajat näissä hallintoasioissa.

Eliikkä nyt sitten Kalatalouden Keskusliiton roolin kerron lyhyesti. Se edustaa ennen kaikkea vesioikeuden omistajia eli sitä kautta hoitaa olennaisimman kohdan neuvonnasta, vesialueitten hoitamisesta ja valvonnasta. Myöskin omistajakorvaukset tulevat tämän järjestöasian kautta. — Arvoisa puhemies, vielä pieni hetki. — Eliikkä tämä suurin järjestö, Kalatalouden Keskusliitto, huolehtii neuvonnasta, vesialueitten hoidosta ja valvonnasta. Omistajakorvaukset menevät tämän kautta vesioikeuden omistajille, mutta nämä omistajakorvauksetkin tosiaan menevät vesialueitten hoitamiseen, niin että me saamme järjestettyä koko Suomessa vesialueet sille mallille, että muun muassa kaikki vapaa-ajankalastajat pääsevät sitten sinne kalastamaan. Tärkeintä olisi se, että nämä isot kalatalouden keskusjärjestötkin sitten jatkossa pystyvät entistä enemmän tekemään yhteistyötä. Meidän yhteisestä asiastahan tässä on kyse, että me saisimme kehitettyä porukalla Suomen kalataloutta eteenpäin.

Mutta toivottavasti tätä kalastuslakia saadaan jatkossa kehitettyä vielä eteenpäin, että saisimme toimintoja menemään. Töitä on vielä paljon.

17.29 Reijo Hongisto sin: Arvoisa herra puhemies! Tässä lakiesityksessä on kaksi osaa: Ensimmäisessä lakiesityksessä keskitytään luvattomaan kalastukseen ja uhanalaisten kalalajien salakalastuksen seuraamusjärjestelmän tiukentamiseen. Toinen osa koskee Ylä-Lapin asukkaiden kalastusoikeuden palauttamista valtion vesialueelle kalakantojen sallimisrajoissa.

Yhtäältä kannatan seuraamusjärjestelmän tiukentamista, sillä menettämisseuraamuksen määrääminen varsinaisen rangaistuksen ohkeen lisää rangaistuksen vaikuttavuutta ja sitä kautta ennalta ehkäistään myös mahdollisia rikoksia. Tämä vaikuttaa erityisesti sellaisiin henkilöihin ja henkilöryhmiin, jotka tietoisesti harjoittavat salakalastusta. Mielestäni pelkkä rangaistus ja sen uhka eivät yksistään poista oikeudenvastaista toimintaa. Pitää olla

Pöytäkirjan asiakohta PTK 137/2018 vp

myös kohonnut kiinnijäämisriski. Lakiesitystä valiokunnassa käsiteltäessä kehotankin pohtimaan sellaisia keinoja, joilla voimme lisätä kalastuksen valvontaa ja sitä kautta kohottaa kiinnijäämisriskiä.

Toisaalta kannatan myös Ylä-Lapin paikallisten asukkaiden kalastusoikeuden laajentamista. Se on tarpeen saadun kansalaispalautteenkin johdosta. Mutta samalla on huolehdittava myös eteläisemmässä Suomessa asuvien, pohjoisesta vapaa-ajan kiinteistön hankkineiden oikeudesta kalastaa niissä vesissä, joiden rannalla heidän kiinteistönsä on. Ei voi olla niin, että etelän ihmisille myydään jokirannoilta kiinteistöjä mutta ei anneta oikeutta kalastaa kiinteistön kohdalla.

Arvoisa puhemies! Minä toivon tämän lakiesityksen lähete keskustelussa nyt kahta asiaa. Ensiksi sitä, että lakimuutoksella palautetaan kalastusrauha Lapin vesistöjen rannoille, ja toiseksi minä toivotan kaikille vapakalastajille kireitä siimoja.

Ja vielä palaan kalastonhoitomaksuun, mistä edustaja Majjalakin puhui. Mielestäni jos me lisäämme valvontaa, lisäämme kiinnijäämisriskiä, niin sitä kautta me myöskin vähennämme tätä niin sanottua vapaamatkustamista. Elikkä jos henkilöille, joilla on velvollisuus lunastaa kalastonhoitomaksu, kohonnut kiinnijäämisriski tarkoittaa sitä, että ei enää uskalleta kalastaa ilman kalastonhoitomaksua, niin tästä kalastonhoitomaksukertymä lisääntyy, ja tämän lisääntyneen rahamäärän mielestäni voisi ihan hyvin kohdentaa kalakantojen hoitoon. Mutta valvontaa lisää ja valvonnan tuotosta kertyneet rahat kalakantojen hoitoon, niin kalakannat voivat hyvin. — Kiitoksia.

17.32 Kari Kulmala sin: Arvoisa puhemies! Pohjois-Karjalassa Lieksanjoki on yksi nykyhallituksen luontopolitiikan kärkikohteista, ja alueella onkin tehty yhteistyössä eri toimijoiden kanssa jo merkittäviä toimenpiteitä järvilohen ja -taimenen pelastamiseksi sukupuutolta. Salakalastus Pielisjoella ja Pielisellä on ollut erittäin haitallista paitsi uhanalaisille lajeille myös kärkihankkeen tuloksellisuudelle ja alueella jo nyt toimivalle erinomaiselle yhteistyölle. Salakalastuksella tuhotaan kaikki ponnistukset ja rahalliset panostukset sekä valvonnan tai lakiuudistuksen kautta saadut tulokset, eikä teko ole nykyaikana millään tavoin puolusteltavissa. Jokaisella kudulle nousevalla kalalla on erittäin iso merkitys koko kannan säilymisessä.

Viime syksynä suoritetussa emokalapyynnissä saimme Pielisjoen Kuurnan kanavalta ennätysmäärän, noin 250 uhanalaista järvilohia tai -taimenta. Näistä lypsyt jälkeen siirrettiin merkittävä osa Pohjois-Karjalan eri vesistöihin. Mikäli salakalastuksen annetaan jatkua entisellään, voi hyvällä syyllä kysyä, ovatko emokalojen siirrot näihin vesistöihin edes järkevää toimintaa.

Pohjois-Karjalan Kalatalouskeskukselle myönnettiin tälle vuodelle edellisvuoden tapaan kalastusvalvontaan 100 000 euroa. Kalastusvalvontaan panostaminen tukee uhanalaisten kalalajien säilymistä vesistöissä. Sitä tukee myös nyt esittelyssä oleva uhanalaisten kalojen arvon määrittely. Tämä esitys on erittäin ajankohtainen ja myös tarpeellinen.

17.34 Katri Kulmuni kesk: Arvoisa puhemies! Tämä kalastuslain muutos on erittäin tärkeä etenkin Ylä-Lapin näkökulmasta. Viime vaalikaudella kun tehtiin kalastuslakiin muutosta — ja kalat, jos mitkä, herättävät tietenkin aina suuria intohimoja ja tunteita — jäi sinne lakiin kuitenkin paikallisen väen näkökulmasta, saamelaisen näkökulmasta, erittäin ongelmallinen muutos, joka tuli loppuviimein ilmeisesti yllätyksenä eduskunnallekin, mutta

Pöytäkirjan asiakohta PTK 137/2018 vp

ainakin se tuli yllätyksenä monille paikallisille, että heidät rinnastettiin yhtäkkiä samalle viivalle ulkopaikkakuntalaisten kanssa niillä valtion vesialueilla, joilla he ovat iän kaiken, vuosikymmeniä, sukupolvelta toiselle pystyneet kalastamaan.

Kun katsoin pöytäkirjamerkintöjä tuosta päivällisestä debatista, niin olin vähän yllättynytkin siitä, miten tähän samaan keskusteluun otettiin mukaan vaikkapa Tenojoki-sopimus, joka on valtiosopimus ja asia erikseen, ja sitten laitettiin vastakkain aivan syyttä suotta myös esimerkiksi matkailuyrityksiä ja matkailuyrittäjiä ja paikallisia kalastajia, jotka tekevät sitä vapaaehtoisesti ja jotka ovat harjoittaneet tätä kulttuuriperinnettä vuosisatoja näillä alueilla.

On erittäin tärkeää, että tämä muutos nyt saatiin, vaikka siihen sisältyikin monenlaisia koukeroita. On tietenkin harmillista, että se on edennyt näin pitkälle, vaalikauden loppuun, mutta pidän kyllä keskustan ministerin toimintaa erittäin suorasekkäisenä ja ryhdikkäänä, sitä, että tämä asia nyt saadaan Utsjoen, Inarin ja Enontekiön kuntien osalta hoidettua.

Lisäksi on kyllä tärkeää, että tässä kannustetaan myös nuoria kalastamiseen sikäli, että esityksessä alle 18-vuotiaiden osalta tämä lupa olisi maksuton.

Ei ainoastaan se, että tämä parantaa paikallisten oikeuksia, saamelaiden oikeuksia, heidän omalla kotiseutualueellaan, vaan kyllähän tähän liittyvä menettämisseuraamus salakalastuksen kitkemiseksi on myös tärkeä asia. Tuossa aikaisemmassa debatissa puhuttiin laajemminkin salakalastuksesta, ja kyllä täytyy siinä myös antaa kehuja keskustaministerille: Jari Leppä on erittäin hyvin hoitanut sitä asiaa ja saanut laajalla rintamalla eduskunnan sen taakse mutta on myös menestynyt hyvin neuvotteluissa Brysselissä.

Toki meidän vaelluskalakantoihimme liittyy vielä paljon tehtävää, ja sikäli salakalastus, etenkin Puolan seudulla, on erittäin iso kysymys, mutta tämä pienikin muutos, mikä nyt saatiin kalastuslain 10 §:ään ja tähän menettämisseuraamukseen, on ehdottoman tärkeä. Näkisin, että tämä muutos etenkin kolmen pohjoisen kunnan osalta on merkittävä periaatteellinen tasa-arvokysymys. Monille keskustelussa se ehkä tuntuu olevan vähäpätöinen asia, mutta meille Lapin ihmisille se on erittäin tärkeä, ja sitä ovat kyllä Lapin edustajat yli hallitus—oppositio-rajojen kannattaneet.

17.37 Eeva-Maria Maijala kesk: Arvoisa puhemies! Kala-asioista tingataan monet monituiset kerrat. Yksi kohta tähän lakiin jäi, minkä takia myöskin jatkossa tingataan erittäin paljon.

Viimekesäisessä lausuntoluonnoksessa olleessa tekstissä oli virtavesien määritelmä mukana. Siinä esityksessä oli todella hyvä kohta siitä, että määritellään tarkemmin, mikä on virtapaikka. Esityksessä oli, että vaelluskalavesistön koski- ja virta-alueella tarkoitetaan vesistön koskea tai voimakasta virta-aluetta sekä näiden yhteydessä olevaa kosken tai voimakkaan virta-alueen niskaa tai loppuliukua. Minusta tämä olisi ollut oikein hyvä teksti laittaa tähän matkaan, monta tyhjää tinkaa olisi jäänyt käymättä läpi, että onko se virtapaikka vai ei.

Tällä hetkellä lain 4 §:ssä lukee seuraavalla tavalla: vaelluskalavesistön koski- ja virta-alueella tarkoitetaan alueita, joissa ”a) vesi virtaa silmin havaittavasti alavirtaan päin; ja b) virtapaikan ylävesi on alavettä ylempänä”. Siis onko tämä suomalaista lainsäädäntötekstiä? Haloo! Nyt tuota kohtaa oli tarkoitus alkaa korjata. Toivottavasti seuraavalla vaalikaudella, oli sitten kuka tahansa täällä päättämässä, tämä kohta saadaan ainakin järjeistettyä.

Minulle itselleni tosiaan, kun minä olen Kalatalouden Keskusliiton puheenjohtajana tätä asiaa joutunut pohtimaan, miten tämän kanssa tehdään, on antanut neuvoksi meidän alu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 137/2018 vp

eemme yksi johtava kalapuolen virkamies, että virtapaikka on se, missä jäät eivät kestä pilkille menemistä. Elikkä pilkille ei saa mennä semmoiseen virtapaikkaan, missä jäät eivät kestä siellä olemista. Se on sitten se virtapaikka. No, tämä jäi sinne.

Toinen asia, mikä sitten tähän lakiin olisi pitänyt saada korjattua, on tämä verkkoasia. Koska Suomi on suuri maa, laaja maa, meidän olosuhteemme ovat eri puolilla Suomea todella erilaiset. Onneksi 67. leveysasteen pohjoispuolelle ei sitten verkkorajoitusta tullutkaan, mutta muualla Suomessa on nyt sitten se, että on venekuntaa kohden 240 metriä. Siis siellä vesialueella pitäisi päättää sen hoitosuunnitelman mukaisesti, montako verkkoa siellä käytetään, kuinka paljon siellä kalastetaan ja mitä kalastetaan. Suurin osa Suomen vesistöistä on aivan ehdottomasti alikalastettuja, mutta on sitten tietenkin myöskin alueita, joihin ei kestä verkkoja laittaa ei yhtään, ei ainakaan kahta enempää. Mutta nyt sitten, kun laki on kaikkialla Suomessa sama, tässä ei todellakaan ole järkeä. Tämä pitäisi järkeistää.

Tuossa viime kesänä esillä olleessa luonnoksessa oli, että oltaisiin muutettu termi ”venekunta” nimeksi ”pyyntikunta”, joka olisi pikkuisen selvempi ollut siinä, mitä tämä tarkoittaa, venekunta-käsitteestä ei ole minkäänlaista oikeuskäytännön selvitystä vielä olemassa. Elikkä tästäkin tullaan vielä tinkamaan ja riitelemään hyvin paljon. Yhtään tapausta ei ole vielä käräjille mennyt, mutta toisaalta verkkojen käyttäminen on Suomessa romahtanut aivan kokonaan, koska nykyinen sukupolvi ei enää verkoille mene.

Minä kävin viime viikolla muikkuja pyytämässä jättien alta, mutta eipä siellä Sodankylän Orajärvelläkään montaa porukkaa enää vesillä ollut, vaikka se on kuinka perinteistä kalastusalueetta. Suojelujärjestöt: verkkokalastajia ei enää montakaan ole, elikkä alkää enää heitä peljätkö. Ne, jotka hoitavat vesistöjä, antakaa heidän vesistöjä hoitaa.

Arvoisa puhemies! Kokonaisuudessaan olemme todellakin huolissamme siitä, että kotimaisen kalan käyttö on todella vähäistä. Vain viidesosa Suomessa syödystä kalasta on enää kotimaista kalaa, ja tässä on laskettu matkaan myöskin kotitarvekalastus. Meidän todella paljon pitäisi tehdä töitä sen eteen, että me saisimme kotimaisen kalan käyttöä lisättyä, saisimme ihmiset kalastamaan.

Mutta nyt sitten nämä maksuasiat. Kalastonhoitomaksut ovat tällä hetkellä ehkä turhankin byrokraattisia, ehkä turhankin vaikeasti vielä hoidettavissa. Meidän pitäisi tehdä töitä sen eteen, että varsinkin päivän luvat olisivat helpommin ostettavissa, me saisimme kaikki maksamaan. Ja niin kuin aikaisemminkin tuli esille, valvontaa pitäisi saada lisättyä. Kalastonhoitomaksuja käytetään siihen valvonnan ylläpitämiseen, mutta jos meillä ei ole varaa pitää kalastonhoitovalvontaa, niin kumpi on ensin, muna vai kana? Kokonaisuudessaan ehkä tarvitaan jostakin muualta lisärahoitusta näitten vesialueitten hoitamiseen, neuvontaan ja sitten tähän valvontaan. Mutta kun teemme porukalla näitten eteen töitä, niin kyllä me pääsemme vielä jatkossa syömään entistä enempi kotimaista kalaa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.